

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravne Države (vseh držav) in Kanada \$5.00 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta, in v Chicago \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, \$0.75 na četrt leta, in v Sloveniji \$0.50 na leto, \$0.25 na pol leta, \$0.25 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Slovenia \$1.50 per year, foreign countries \$5.00 per year.

Cena glasilov po doporabi:—Rokopisi dopisov in nematerijalnih stvari ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (študije, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v skladu, če je priložil potrdilo. Advertisement rates:—Manuscripts of communications and non-material articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Nadler na vseh, kar ima stik s Slovinci

PROSVETA

3557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v sklepu na primer (April 26, 1949), poleg tega ima na svoji strani, da vam je v tem letu postala znana. Posredno jo praviš, da se vam ni na ustre.

Pravilno stališče glede vojne

Vpričo današnje konfuzije, ko tako rada odločujemo čustva in sentimentalnost pred dejstvi in realnimi činitelji, je prijetno poslušati ali čitati pametne besede preizkušenih braniteljev demokracije in delavskih pravic.

Takšne pametne besede so prišle zadnje dni iz New Yorka v obliki resolucije, katero je sprejela Socialno demokratična federacija na svojem zborovanju in z njo označila svoje stališče glede današnje evropske vojne.

V tej resoluciji manjka običajnih bobnenih fraz in sentimentalnih kremzarjev, ki jih navadno slišimo od poklenih pacifistov — toliko slabše se pa slišijo od ljudi, ki so drugače revolucionarni do mozga in ne zgrozi jih nobeno morje krvi v kakšni nasilni revoluciji! — je pa toliko več nepobitnih dejstev, ki jim zremo dan za dnevom v obraz in katerih se ne bomo iznebili, pa če še tako deklamiramo fraze.

Zastopniki Socialno demokratične federacije izjavljajo, da je Hitlerjeva invazija Danske in Norveške ponovno demonstrirala, kaj čaka vse svobodne narode, ako Hitler-zmaga v tej vojni. Zato nam ne more biti vseeno, čegava je zmaga in nikakor ni res, da je to imperialistična vojna na obeh straneh. Anglija in Francija sta sicer kapitalistični deželi in ameriški socialni demokrati odločno odklanjajo njun gospodarski in socialni red, dejstvo pa je, da je v Angliji in Franciji že dolga desetletja politična demokracija, katere danje delavcem svobode organiziranja in boja za boljši socialni red in zato je treba to demokracijo tamkaj ohraniti v interesu socialnega napredka.

Drugo dejstvo je, da sta bili Anglija in Francija prisiljeni stopiti v to vojno v sled agresivnosti nacistične Nemčije, katere ne pozna nobene meje; ali sta daleč, celo predaleč (Čehoslovakija!) v ponižanju demokracije samo zato, da se izogneta vojni, toda, ko je bila napadena Poljska, sta morali zgrabiti za orožje zoper nacistično agresivnost in ta njun korak je podprlo vse demokratično in svobodoljubno delavstvo v Angliji in Franciji. S tem delavstvom moramo biti solidarni!

Socialni demokrati sovražijo vojno — ampak ena stvar na svetu je, ki je slabša in hujska kot vojna, in to je sužnost! Vojna, katero je izzval Hitler z namenom, da si podvrže Evropo, se mora odbiti z obrambno vojno, drugače ne gre. Vsak mir, ki bi pustil nacistično diktaturo v sedlu Nemčije, bi pomenil — popolno uničenje demokracije v Evropi in takojšnjo nevarnost totalitarizma za Ameriko. Ohrana demokracije in civilnih svobod v Ameriki torej zavisi od poraza Hitlerjeve Nemčije! Iluzija je, če kdo argumentira, da je Amerika absolutno varna pred vsako invazijo in zaradi tega se ji ni treba brigati, kako izpade vojna v Evropi! Kdor torej zahteva, da se mora Amerika popolnoma držati proč od evropske vojne, pa naj bo kratkoviden izolacionist ali naiven pacifist, deluje za zmago fašizma v isti meri kot delujejo agentje komunističnega despotizma!

V soglasju z mednarodnim demokratičnim socialističnim gibanjem po vsem svetu socialni demokrati v Ameriki podpirajo zavezniško stvar v popolnem prepričanju, da totalitarni režimi morajo biti zrušeni, predno bo demokraciji in na njej zgrajeni civilizaciji zagotovljena kakšna bodočnost.

Gornje je smisel resolucije. Socialni demokrati ne zahtevajo, naj Amerika pomaga zaveznikom z vojaštvom, zahteva pa, naj Amerika pomaga ekonomsko v največji meri, ki je mogoča in v ta namen naj odstrani zapreke, ki se nahajajo v nevtralnem zakonu; nadalje resolucija zahteva, naj Združene države uradno bojkotirajo Japonsko in Sovjetsko unijo, ne samo moralno — kajti Rusija se je postavila poleg nacistične Nemčije proti uro, ko je podpisala pakt z njo in dala Hitlerju "zeleno luč", da se je lahko zakadil na Poljsko.

To stališče Socialno demokratične federacije je docela slično stališču manjšine v socialistični stranki. Ne vemo, zakaj bi ta manjšina ne delovala s socialnimi demokrati, ki imajo samo v New Yorku večjo maso delavcev za seboj kot pa ima stranka članov po vsej Ameriki.

Mnenje onih, ki pravijo, da sedanja vojna (Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Druga stran

West Alliquippa, Pa. — Kakor vidim iz dopisa od tukaj, ki je bil priobčen v Prosveto dne 19. aprila, dopisnika zelo boli, ker sem uposlen v Slovenskem domu, ki je last samostojnega društva Sokola. Ne vem, kaj njega to briga, saj vendar ni član tega društva že od 1931 (zakaj ni, ni moja krivda). Ko bi me članstvo ne maralo in ne zaupalo, bi ne bil že šesto leto soglasno izvoljen.

Kar se tiče delnic, je on redno dobival, kakor vsi delničarji, 4% obresti, kar je več kakor plačajo banke. Ko je društvo imelo denar, je izplačalo delnice najprej onim, ki so društvo pustili, leta 1935 pa so bile vse izplačane. Iz tega je razvidno, da društvo napreduje, ker smo in tudi še vedno skupaj delujemo brez prepira.

Omenja, da jaz nisem kupil nobene delnice. Povem mu, ako ne ve, da mene ni bilo tukaj leta 1925, ko so jih prodajali, in tudi nisem bil takrat član. Sem kaj sem prišel leta 1926 in takoj zopet pristopil k Sokolu, pri katerem sem bil že prej od leta 1917 do 1921. Zemljo pa sem tudi jaz kopal leta 1937 (tri ali štiri ure, kakor vsi drugi), ko smo prizidali še eno stanovanjsko sobo poleg starega poslopja, katerega je društvo Sokol kupilo leta 1925 od nemškega društva za \$4500. Tako je zapisano v knjigah samostojnega društva Sokola in ni drugeče.

Louis Gerzel, tajnik.

Učenci Slovenske šole SND podaste matere

Cleveland, Ohio. — V koledarju vidimo dneve kakor členke dolge verige, posvečene mnogim ljudem. To so dnevi svetnikov in spominski dnevi velikih zgodovinskih dogodkov. Ni še tako dolgo, odkar je bil posvečen poseben dan vsem materam, dan, ko se prebude otroku čustva ljubezni do nje, ki ga je rodila. Res je, da se morata hčerka in sin vedno akoli vse življenje spominjati svojih staršev, toda zakaj bi ne bil mater kot simbolu večne poti pozemljakega življenja posvečen poseben dan?

Zato nam je torej tisti lep običaj, da se spominjamo vseh mater ob določenem dnevu leta, tako ljub in tako pripraven, da se spominimo poštrevnosti, ljubezni in vrednosti življenja naših dobrih mater.

Mati je bila že od nekdaj motiv umetniških del velikih kiparjev, slikarjev in pesnikov. Vsi ti so čutili globoko spoštovanje do njene življenja in poslanstva. Videli so v njej simbol življenja, ki gre po poti skrivnostnega labirinta od vzhoda do zahoda in od sevega do juga, ki ne umira smrti poedince, ker je življenje.

Mi ne bomo proslavljali matere kot umetniki. Mi se spominjamo vseh naših mater, ki so vzgojile naše vzgajajo svoje otroke v večini bori delavskih hišicah, v mestih in na deželi od Atlantika do Pacifika, a druge starejše pa v starem kraju pod slamanimi strehami vasi in pod opečnimi strehami v mestih in trgih ter jim prepevajo slovenske in ameriške uspanke... Vsem tem našim materam moramo biti hvaležni zato, ker so izpolnile veliko nalogo, ki jim jo je naložilo življenje. Njim smo dolžni plačati veliki dolg njih trpljenja in žrtvovanja. Mater vidimo kakor ljko velikega poslanstva človekovega življenja, njeno žrtve kakor žrtve prineseno življenju, njeno trpljenje kakor trpljenje človeka, ki se zaveda svojega poslanstva.

Tega dolga ne moremo drugače plačati kakor s priznanjem, s toplo ljubeznijo in z globokim spoštovanjem. Nicesar ni, s čimer bi mogli plačati žrtve, ki jih žrtvuje mati. Ni jih mogoče nagraditi, poplačati prebdenih noči ob postelji bolnih otrok — na moremo si predstavljati vseh tistih solz, ki jim jih je iz njenih oči izšla skrb za življenje drugih.

Učenci Slovenske šole SND na St. Clair Ave. želijo za ta služaj razveseliti svoje matere a tem, da jim pokažejo na odru

Doma v obliki krasne mladinske igre "Martin Napuehek", ki jo je spisal J. Spicar, kako pridno so se učili v šoli slovenskega jezika, govorice svoje matice. Slovenski jezik je poleg angleščine še vedno svetinja, najdragocenejša pridobitev posameznika, ki se res še zanima za svojo mater. Ta krasna igra bo uprizarjena na materinski dan, 12. maja, ob 3. uri popoldne v avditoriju Doma na St. Clair Ave. Učenci prosijo vse slovenske matere in očete, kot tudi njih sinove in hčerke, da pridejo ta dan na predstavbo, da eden z drugim praznujemo ta pomemben dan. Učenci bodo jako žalostni, ako ostane ta apel na mrtvi točki, ker od poseta je odvisna Slovenska šola, ki ob tej priliki končuje že skoraj 16. leto svojega dela. Vstopnina je nizka, samo 25c, če kupite v predprodaji in pri blagajni bo 35c. Zvečer se bo vršil ples. Igra orkester Eddieja Zaya.

Vstopnice se dobijo pri vseh tajniških društev, v uradu Doma in v slaščičarni Mrs. Makovec v Domu. Proslavimo materinski dan vsi v SND na St. Clair Ave.

Erazem Gorshe, tajnik prosvetnega kluba SND.

O koncertu in drugem

Ogledaj, III. — Ker ravno dežuje in me srce ne vleče ven v prosto naravo, sem se odločila spet malo napisati. Rada citam in še rajši pišem, tu in tam tudi tipkam, toda tipkanje prepuščam drugim, ker je bolj trgovsko.

Najprvo želim pohvaliti naše Prešernovce, katere sem poslušala v nedeljo, 21. aprila, v Chicagu. Ne morem vse opisati, ker je bil program preveč bogat, bom le nekaj površno. Najprvo so nas presenetile Bergantove sestre iz Ohia, pet po številu, ki so se nahajale v Chicagu in katere je naročil gl. predsednik SNPJ V. Cankar, da s tem čim bolj ustrezijo ljudstvu. Njega sem samo enkrat videla, ko nam je razkazal glavni urad SNPJ in predstavil osebe. Slišala pa sem, da grozno ljubi svoj narod in organizacijo, od katere je ne ločljiv.

Bergantove sestre so zelo lepo igrale in so morale na zahtevo ljudstva ponoviti. Nastopilo je okrog 40 moč Prešerna, ki so večinoma člani jednote in zapeli več pesmi, da je odmevalo kakor grom po dvorani. Za njimi je nastopil neki mešani zbor, ki je imenitno pel, nato pa dekleta sama. Kvartet je bil nadvse lep. Kdor pozna Gradiškovega Francka, muzikanta in peveca, William Hrovata in ostala dva, ta ve, kako fajn fantje so in kako znajo peti. William Hrovat je lep ko rožca, a zelo sramečljiv. Ko sem mu v La Sallu predstavila najlepše dekle, jo je le hladno pozdravil in se smejal, medtem ko je Gradiškov imel na vsaki strani dve. Pa pustimo to in pojdimos dalje.

Frances Gradišek je imenitno igrala "zaljubljeno gostilničarko". Smilil se mi je mož, ki je gledal, kako je njegovo ženo drugi fant poljubljaval. But things happen! Ljubezen je bolezen. V kratkem povedano, Prešernovci so zelo lepo napravili. Morajo imeti tudi velik magnet, da vlečejo ljudi od vseh strani, kakor iz Ogledbyja, Des Plainesa, La Salla, Waukegana, Milwaukeeja.



Sovjetski premier in zunanji komisar Molotov (levo) in finski premier Risto Ryti, ki sta podpisala mirovno pogodbo, katere je zaključila vojno med Rusijo in Finsko.

iz Hrvatske in "stare Austrije". (Nisem vedela, da imajo v Chicagu — staro Avstrijo.) Vsi so z veseljem poslušali. Poznam mr. Fajfarja iz "stare Avstrije", ki me je prosil, kdaj mu bom pokazala Ogledby. Tudi rastlino so mi pokazali, kateri se pravi "ženski jezik" — je ozko, dolgo in zeleno peresje. Mogoče so jo meni servirali, kar bi ne bilo čudno. Ko bodo prišli na Ogledby, jim bom tudi jaz pokazala rastline — bodeče, rdeče in duhteče. Look out!

Skoraj bi bila pozabila malinga, okrog 10-letnega Udovičevega fantka, ki je tako lepo brenkal na kitaro. Zelo ga je skrbelo, "kdo bo listje grabil, kdo bo travco žel, kdo bo dekle ljubil, ko bom jaz k vojakom šel." Res je majhen deček, toda velik mož. Prekosil bi bil skoraj vse. Torej živeli, Prešernovci, dokler se zopet vidimo!

Tukaj imamo več bolnikov. Obiskala sem tudi Mrs. Pirnat, ki se je prej vsako leto udeležila Prešernovega koncerta. V Chicagu smo bile skupaj lanske jeseni in se dobro zabavale. Letos je že več mesecev bolna. Hudo ji je bilo, ko sem ji povedala, kako lušno je bilo v Chicagu. Prosila me je, naj se v njenem imenu zahvalim jednoti, ki ji tako točno pošilja podporo, katere ji veliko pomaga v teh dneh bolezni. Izreka tudi pozdrave Vogričevim, Bergerjevim in vsem prijateljem v Chicagu. Saj se nismo pozabile, koliko zabave smo bile lani tam deležne v tako prijetni družbi. Upajmo, da bo Mary kmalu ozdravela, kar ji vidi od srca želimo. Želim, da bi se vsi — poboljšali; potem se bom mogoče tudi jaz, samo težko se odločim.

Theresa Dušak.

Koncert in ples SDD

Detroit. — Pevski zbor Naprej in gospodinjski odelci Slovenskega delavskega doma prireditelji koncert in ples v soboto zvečer, 11. maja, v korist doma. Na tej prireditvi bomo obhajali 14-letnico SDD. Na koncertu bo sodelovalo tudi pevski zbor Svoboda. Vabljeni ste torej vsi delničarji in sploh vsi Slovenci in Slovanki na ta koncert, pričetek ob 7. zvečer. Po programu bo ples v obeh dvoranah. V gornji bo igral orkester Wilbura Roughta (šest mož), v spodnji pa Karun in Verholz. V gornji bo tako zvani "snow ball dance" s tremi nagradami. Snega sedaj res ni, toda bomo že poskrbeli, da ga bomo metali po dvorani. To bo zadnja priredba te vrste v tej sezoni.

Direktorij se ob tej priliki najlepše zahvaljuje vsem, ki obiskujejo dom in ga pomagajo vzdrževati. Dom nam je vsem potreben za seje, zborovanja in sploh za družabne in kulturne namene. Udeležite se torej tega koncerta. Vstopnina 35c.

Članice našega gospodinjkega kluba naj se vse udeležijo seje, ki je vsaki drugi petek v mesecu. Želim, da se tudi naše stare članice povrnejo v naš krog, da bomo lahko ukrenile kaj boljšega in da bo klub bolje napredoval. Da pa ne bomo samo delale, bomo imele tudi svoje zabave, če bo napredek in skupno delo. Torej vse na sejo in na koncert.

Polona Kralj, 518.

Pojasnilo o Oklahomi

Channing, Mich. — Citala sem dopis Francka Cirarja iz Hartshorn, Okla. On piše, da je tam še dosti farm. Ker so mi tam kajenje razmere vsaj deloma znane, ker sem bila izvabljen



Charles H. Millard, tajnik onlj CIO v Kanadi.

tja pod napačnimi pretvezami, naj služijo te vrstice kot odgovor in pojasnilo rojakom.

Kdor ima denar, naj ga investira premisljeno. V Hartshornu ni nobene industrije. Rudniki ne obratujejo nič in tudi cvetočih vrtov ni. Kar je tam družin, morajo trdo delati in se žgati na vročem soncu, ker tam je strašna vročina. Prvi pridelek še zrastejo, drugo pa vse zgori, ker je skoraj vse polje brez dežja. Oklahoma šteje dva milijona 300.000 prebivalcev. Tam je res še dosti prazne zemlje, toda osušeni hrasti pričajo, da je tam strašna suša. Ceste so slabo tlakovane.

Meni se je zdelo, da je država zelo revna in slabi zaslužki. Država nima salinov, je pa dosti pijake, kateri si sami kuhajo, toda ne pivo ne voda nima kvalitete. Najlepše farme so v Illinoisu, Wisconsinu, Michiganu in Ohio in tudi ni vročine. V Oklahomi so mi povedali, da so leta 1933 postrelili mnogo živine, ker ni bilo dežja ne vode. On pravi, da tam ne garajo pri WPA. Jaz pa sem videla, da tudi tam delajo pri WPA in sicer po osem ur, dočim se oni mučijo od rane ure do noči in še celo v nedeljo. Toliko v pojasnilo.

Frances Penko.

Metropola keglja

Cleveland. — Čast Bogu za kegljišča! Tukaj na East 185. st. nam bodo poleg Bukovnikovcega ateljeja postavili novo kegljišče kar z 12 aleji. Sedaj že podirajo drevesa, ker bodo prišli kopati klet. Sprejeli bodo zgradili tri trgovske lokale, za daj pa kegljišče. Tako bomo Nottinghamu lahko kar doma doma kegljali. Oh, what a blessing! Kako se je to kegljanje pričelo širiti in tekme so na dnevnem redu. "Naše" kegljišče bo menda vodil Slovenec, neki pek s St. Clairja in 61. ceste. Kdo ga bo postavil, še ne vemo natančno. Slišal sem tudi, da bo baje tudi naš Frank Fende postavil veliko kegljišče poleg gledališča Abbey. Ta vest še ni potrjena.

Frank Barbič, 53.

Vesti iz Trinidada

Trinidad, Colo. — Ker noče nihče poročati iz naše nasebine, naj jaz napišem kratko poročilo. Naše društvo 66 SNPJ je v preteklem letu, oziroma letos izgubilo štiri člane. Prvi je umrl 25. maja 1939 br. Arelija, ki je zapustil ženo in štiri nepreskrbljene otroke. Drugi je umrl dne 28. oktobra Joe Sahitič, star 49 let; zapustil je ženo, sina, dve hčeri in sestro. Bil je zelo priljubljen med tukajšnjimi Slovenci. Dne 20. januarja t. l. je umrl John Kancilija, star 73 let; zapustil je štiri sinove in dve hčeri, vsi odrasli. Dne 16. aprila pa je umrla Frances Vidakovič (rojena Cesar), stara 23 let. Zapustila je mladega moža in dva sinova v starosti tri in pol leta in dva meseca, kakor tudi starše, dva brata in tri sestre. Vsi počivajo na trinidadskem pokopališču. Naj jim bo lahka ameriška zemlja, družinam pa izrekamo globoko sožalje.

Da ne bodo samo žalostne stvari, naj poročam tudi veselo vest. Dne 11. aprila sta Mrs. in Mr. Jack Tomsic ml. dobila krepkega sinčka — prvorojenca. Ker je mati članica našega društva, je želeli, da tudi sinčka vpiše v mladinski oddelček. Oba sta zdrava, oče pa je vesel, ker je sinčka dobil.

Polona Martinac, 66.

Najzanimivejše dnevnice delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Stoletnica rojstva Emilea Zolaja

Dasi je Francija sredi vojne, je vendarle začetku aprila na svečan način proslavila stoletnico rojstva ustanovitelja naturalizma v literaturi, Emilea Zolaja. Zola je bil rojen 2. aprila 1840. Bil je vseskozi bojevnik novih idej in izrazil glasnik svojega časa, kar izpričujejo vsa njegova mogočestvena literarna dela, ki bodo za vedno ostala v temeljih francskega in svetovnega leposlovja. Zato je Zola sedaj še vedno aktualen in bo po vsej verjetnosti še dolgo.

Sam Zola je dejal, da "je umetnina kos narave, gledan skozi človeški temperament", zato je vsako literarno delo odraz časa in osebnosti, ki ga je ustvarila, odnosno njenega nosa do njene sodobnosti. Na teh temeljih tudi gradil svoja dela, katerim so zlasti poznane zaradi njegovega naturalizma nekateri mnogi očitali. Toda zgodovina umetnosti nam pravi, da se vsi slogi vračajo, pred vsem pa se vedno vračamo k realnemu življenju, pa če se tudi za neko dobo od njega še tako oddaljimo. Prav v naši sodobnosti doživljamo nov razmah realizma, ki prehaja ponekod izrazito v naturalizem, seveda tak, kakor ustreza sodobni kom. Tako je tudi v slovenski literaturi.

Zolajev naturalizem je bil zgrajen na studiju življenja in njegovih problemov, torej na dokumentih, ki jih je bilo treba uvesti v roman. Zola je kot aktivist hotel tudi v literaturi vriniti neko realno, pozitivno akcijo, zato je odklonil "umetnost zaradi umetnosti", prav kakor jo odklanjajo naši sodobniki. Ideja in tendenca stznim zmagali. To je pokazal Zola zlasti v tistih svojih delih, v katerih se je zavzemal za zatiranje in izkoriščane, saj je napisal tudi prvi velik socialni roman "Germinal". Znan pa je tudi njegov naravnost heroični nastop v Dreyfusovski aferi, ki so ga mogli obiskovalci kinov spoznati nedavno tudi pri nas v sliječnem Munifjevem filmu "Emile Zola". Bil je tako napreden, aktivističen umetnik v polnem pomenu izraza.

Emile Zola je bil silno plodovit. Ogromno je štivilo njegovih romanov in drugih spisov, ki so prevedeni na vse kulturne jezike. Tudi Slovenci imamo več prevodov njegovih romanov, po katerih čitatelji vedno radi segajo.

Sedemkrat poročena sedemkrat ločena

Sodišče v Newtonu je izreklo drastično sodbo proti neki ženski, ki je bila sedemkrat poročena in sedemkrat ločena in je zbužala "javno pohujšanje." Evo Smalllove so obsodili na bivanje za nedoloten čas v poboljševalnici, in sicer zato, ker je živela skupaj z nekim možem, a katerim je bila že dvakrat poročena, pa se ni poročila z njim znova. Nad to stvarjo se je javnost zgražala, ne morda nad njenimi porokami in ločitvami na tekočem traku... Bivše ga moža Smalllove so obsodili na leto dni ječe. Oba sta vložila priziv.

Svet postaja kratkoviden

Prav za prav bi se ne smel nihče čuditi, da postaja svet čedalje kratkovidnejši. To si je lahko misliti že vsak, ki je s svojimi očmi opazoval dogodke zadnjih let. Pa ne gre za politično kratkovidnost, tudi dejansko je taka.

Čedalje večje število ljudi nosi naočnike in sicer večinoma naočnike zoper kratkovidnost. V nekaterih deželah predstavljajo ljudje z naočniki celo tretjino prebivalstva. Tako imajo v Zedinjenih državah 45 milijonov, v Japonskem 20 milijonov, v Nemčiji 18 milijonov. Zanimivo je, da je število kratkovidnih v germanskih deželah in na Japonskem (tudi ne na Kitajskem) po odstotku znatno večje nego v slovanskih in latinskih deželah.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 3. maja 1920)

Domače vesti. V Clevelandu se vrši kampanja za Slovenski narodni dom, za katerega se kupljene "lote" v središču slovenske nasebine.

Delavske vesti. Velike in mirne delavske prvomajske manifestacije so se vršile po vsej Ameriki.

Iz inozemstva. Prvomajske manifestacije Evrope so bile najburnejše v Italiji in Parizu, kjer je tekla kri.

Sovjetska Rusija. V Ukrajini se razvijajo vedno hujski boji med Poljako in ruskimi sovjetci.

(Dolje iz prve kolone.)

je s strani Anglije in Francije imperialistični zaradi tega, ker sta si Anglija in Francija preteklosti ovojili kolonialni imperij, je zelo nesmiselno. Nihče si tako strogo obojati globoke in francoske imperialistične politike, ampak so jo angleški in francoski socialisti, ampak danes niso pripravljeni vroči se Hitlerju pete zaradi starih imperialističnih grehov njihovih bivših režimov! Oni gledajo to, kar je, tega, kar je bilo!

SPODNJA PLAST



"Papa, ali ni naš sinko priden, ker dolguje igralcem \$10,000?"

Oskar se je zagledal orožniku v lice, dolgo zijal vanj in se nasmehnil: "V Jugoslaviji seveda." Potem je znova proseče dvignil roke: "Povejta mi vsaj, kako mi je ime. Jaz ne vem, nič ne vem."

"Pojdite z nama!" V par minutah so bili v umobolnici. Precej radovednežev se je že nabralo, da je bil Oskar kar vesel, ko sta ga oddala vratarju umobolnice: "Tu ga imate. Nekdo ga je lopnil po glavi, zdaj pa ne ve, kaj se godi z njim."

Vrata velikega poslopja so se zaprla za njim. Strežaj ga je vedel v prijazno sobico, mu obzirno, s poudarkom velel: "Sedite na tale stol, zdravnik bo takoj prišel."

Ko je Oskar ostal sam, je začel grebati po spomenu, ali ne obstoji kak bog ali boginja predznanosti, katerima bi se zdajle gorode priporočil. "E, kaj," si je dejal, "bo že kako šlo, nekaj čez mero pameti bo tu pač zadnja bolezen."

Minilo je skoraj četr ure, preden je prišel primarij, živahen in prijazen gospod. Spremljal ga je asistent.

"Torej udarec na glavo?" je dejal mlajši. "Kje pa?" Oskar je pokazal na teme: "Zelo me boli."

"Tako, tako?" Preiskala sta Oskarjevo lobanjo: "Pri najboljši volji ne morem najti najmanjšega sledu," se je primarij obrnil k asistentu.

Oskar je neskončno žalostno in potrto zri vanju. "In popolna izguba spomina, pravite?"

Oskar je pokimal: "Da, nič ne vem, prav nič." Zdravnik je potipal žilo: "Popolnoma normalno. Čudno! Nikakih znakov. Izprožite, prosim, desno roko."

Oskar je pomolil levo. Asistent je menil: "Majhna drhtavica, pa to je brez pomena. Ta ima lahko tudi druge vzroke."

"Predpust," je pomislil Oskar, a je na sredo močkal. "Takšne izgube spomina so zelo redke," je pripovedoval primarij asistentu. "Pojayijo se kvečjemu pri vročinskih delirijih, pri zelo bolesto vplivajočih razburjenjih in po globokih omedlevicah. Toda navaden udarec na doka močno zgrajeno lobanjo, udarec, ki ni zapustil niti najneznatnejše poškodbe? To je zelo čudno! Če se ne motim, poroča Ribot v svoji knjigi 'Les maladies de la memoire' o nekem podobnem primeru."

Oskar je v mislih vneto priklinal. Od srca je bil hvaležen neznaniemu gospodu Ribotu za to poročilo.

"Se vam je kdaj že kaj podobnega pripetilo?" "Nikoli še," je Oskar nepremišljeno zanikal.

Bliskovito se je dotaknil primarij Oskarjevega dela: "Tudi takrat ne, ko ste dobili tale urez?"

"Ne, tudi ne." "Pretep ali padec?" Oskarju je šlo: "Pre..." a je brž zadrl besedo. Kako je

dovala. Se nečesa vas prosim. Poglejte v svojo denarnico!" Naredil se je čisto neumnega: "Denarnico?"

Zdravnik je vzel svojo iz žepa: "Da, takole stvar. Če boste vsaj tako upam — pregledali svojo imovino, se vam bo ta ali oni del spomina vrnil. Mogoče se spomnite kakšnega izdatka, ki ste ga napravili davi ali pa snoci."

Oskar je mehnično izvlekel izsušeno denarnico iz žepa. Toda teh pet dinarjev vendar ne more pokazati! Odločno jo je spet vtaknil v žep.

Zdravnik ga je živahno potrepil po rami: "To gre pa res izvrstno. Pravkar se vam je zablisnilo v glavi, da imate le še malo denarja pri sebi. To sem vam videl na licu. Vaš spomin se po malem vrača."

Zdravnik se je zazrl skozi okno: "Da, da, tako se je tudi meni dostikrat zgodilo, samo če pomislim na svoja dijaška leta. Ne glede na veliko vzgojno vrednost..."

Umolknil je, kakor da ga je neka misel zmotila. Potem je spet zamišljeno nadaljeval: "... vzgojno vrednost..."

Hipoma je poskočil: "Presneto, čisto sem pozabil. Dovolite: Doktor Obad."

Oskar je svedčano sledil: "Oskar Lesjak, jurist." Bil je premagan.

Dve uri kasneje je sedel pri meni: "Veš, ta človek je bil

strašno dostojen. Vedel se kakor bi ga strašansko veselilo da sem se naenkrat spet spomnil svojega imena. Zda je le malo kmalu spomnil vseh ostalih stvari, mi je dejal. Najprej pravite osvežujoč sprehod. To da dovoliti mi morate, da v podprem z dve sto dinarji. Ma da si boste med potjo vzeli ali pa imeli kakšne druge izdelke. Prav vsilili mi je denar in spremil do vrat. Jaz sem vedel šel takoj na kolodvor. Zda pa mi posodi nekaj kovač. Teh dve sto dinarjev sem že imel, pa bi jih rad doktorju ko vrnil."

"Res, čudovito ti je močnil spomin," sem dejal. "Če vračanje dolgov si začel sliti."

—atja—

Praktično

Na kmetih je nastopila igralrska skupina. Njeni igralci so zelo slabo igrali, zato je bilo mnogo hrupa in živjganja. Vseh strani so letela na oder g la jajca in jabolka. Igralec je meni nič tebi nič dalje del miral.

Zdajci je neki igralec veddit vrgel na oder škorenj. Igralec se je prestrašil in hotel zati.

"Igraj dalje!" je zakričal natelj izza kulis. "Igraj, dok ne prileti še drugi škorenj!"

"Prosveto"? Podpirajte svoje

Pišite še danes po CENIK SLOVENSKIH KNJIG

KNJIGE v angleščini..

NE ZAMUDITE po izvanredni cen

The Garden Encyclopedia

1400 STRANI — 750 SLIK

vključno 250 FOTOGRAFIJ

NAPISALI NAJBOLJŠI AMERIŠKI VRTNARSKI VEŠČAKI IN IZDAL

E. L. D. SEYMOUR, B. S. A.

Ena sama knjiga, ki vam nudi vsebino cele vrste vrtnarskih knjig. Ta knjiga je bolj popolna, bolj natančna, bolj razumljiva in bolj uporabljiva, kot katerikoli druga vrtnarska knjiga.

Cudili se boste in vsoeli boste, ko boste videli, kako natančno vse THE GARDEN ENCYCLOPEDIA počli o vsaki najmanjši podrobnosti v obdelovanju vrta. Knjiga je bila skrbno sestavljena, tako da ni izpuščeno prav nič, kar je zanimivo in potrebno za vrt. Kar je v knjigi, je bilo vse skrbno preiskevano, tako da je vse popolno, jasno, priprosto, pa natančno. To je nova vrtnarska priročna knjiga — popolna, praktična, priljudna in lahko razumljiva. Preiskuite jo kar najboljši natančno sami. Prepričati se boste, da poljske vrtnarske knjige ni kot je THE GARDEN ENCYCLOPEDIA.

NAROČITE PRI

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street,

New York, N.Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe sklopa 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, roči, da je list prodraž za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljite naročnino za list Prosveto vsoto \$...

1) Ime..... Čl. družina št.

Nazov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2)..... Čl. družina št.

3)..... Čl. družina št.

4)..... Čl. družina št.

5)..... Čl. družina št.

6)..... Čl. družina št.

7)..... Čl. družina št.

8)..... Čl. družina št.

9)..... Čl. družina št.

10)..... Čl. družina št.

11)..... Čl. družina št.

12)..... Čl. družina št.

13)..... Čl. družina št.

14)..... Čl. družina št.

15)..... Čl. družina št.

16)..... Čl. družina št.

17)..... Čl. družina št.

18)..... Čl. družina št.

19)..... Čl. družina št.

20)..... Čl. družina št.

21)..... Čl. družina št.

22)..... Čl. družina št.

23)..... Čl. družina št.

24)..... Čl. družina št.

25)..... Čl. družina št.

26)..... Čl. družina št.

27)..... Čl. družina št.

28)..... Čl. družina št.

29)..... Čl. družina št.

30)..... Čl. družina št.

31)..... Čl. družina št.

32)..... Čl. družina št.

33)..... Čl. družina št.

34)..... Čl. družina št.

35)..... Čl. družina št.

36)..... Čl. družina št.

37)..... Čl. družina št.

38)..... Čl. družina št.

39)..... Čl. družina št.

40)..... Čl. družina št.

41)..... Čl. družina št.

42)..... Čl. družina št.

43)..... Čl. družina št.

44)..... Čl. družina št.

45)..... Čl. družina št.

46)..... Čl. družina št.

47)..... Čl. družina št.

48)..... Čl. družina št.

49)..... Čl. družina št.

50)..... Čl. družina št.

51)..... Čl. družina št.

52)..... Čl. družina št.

53)..... Čl. družina št.

54)..... Čl. družina št.

55)..... Čl. družina št.

56)..... Čl. družina št.

57)..... Čl. družina št.

58)..... Čl. družina št.

59)..... Čl. družina št.

60)..... Čl. družina št.

61)..... Čl. družina št.

62)..... Čl. družina št.

63)..... Čl. družina št.

64)..... Čl. družina št.

65)..... Čl. družina št.

66)..... Čl. družina št.

67)..... Čl. družina št.

68)..... Čl. družina št.

69)..... Čl. družina št.

70)..... Čl. družina št.

71)..... Čl. družina št.

72)..... Čl. družina št.

73)..... Čl. družina št.

74)..... Čl. družina št.

75)..... Čl. družina št.

76)..... Čl. družina št.

77)..... Čl. družina št.

78)..... Čl. družina št.

79)..... Čl. družina št.

80)..... Čl. družina št.

81)..... Čl. družina št.

82)..... Čl. družina št.

83)..... Čl. družina št.

84)..... Čl. družina št.

85)..... Čl. družina št.

86)..... Čl. družina št.

87)..... Čl. družina št.

88)..... Čl. družina št.

89)..... Čl. družina št.

90)..... Čl. družina št.

91)..... Čl. družina št.

92)..... Čl. družina št.

93)..... Čl. družina št.

94)..... Čl. družina št.

95)..... Čl. družina št.

96)..... Čl. družina št.

97)..... Čl. družina št.

98)..... Čl. družina št.

99)..... Čl. družina št.

100)..... Čl. družina št.

KNUT HAMSUN

Poslovenil
FRAN ALBRECHT

Zakaj si misli to? Ker sem se toliko smejal. Tako? Ah da, tedaj sem se še smejal! In zdaj ne več? O pač, zdaj pač tudi še.

Dospela sva do Karla Ivana ceste. "Naprej ne greva!" je rekla. In spet sva šla gori po Vseučiliški ulici. Ko sva znova dospela do vodnjaka, sem pričel hoditi počasneje; vedel sem, da ne smem ž njo dalje.

"Tako, zdaj se morate vrniti," je rekla in obstala.

"Da, to pač moram."

Tik nato pa je menila, da bi jo pač smel spremiti do hišnih vrat. Mili bog, saj to vendar ni nič hudega. Kako?

"Ne," sem rekel.

Ko pa sva stala ob hišnih vratih, se je spet navallila name vsa moja beda. Kako naj bi si tudi ohranil svoj pogum, če sem bil tako str? Stal sem torej tam pred mlado gospodično, zamazan, raztrgan, ves nakazen od gladi, neumit, samo napol oblečen, — bilo je, da bi se vdrl v zemljo. Napravil sem se majhnega, se nehoti približal in dejal:

"Ali vas smem spet kdaj videti?"

Nisem se drznil upati, da bi mi dovolila še kak sestanek; malone zaželel sem si ostrega ne, ki bi me okrepil in napravil navadnega.

"O, že," je rekla tiho, skoro neslišno.

"Kdaj?"

"Ne vem."

"Pavza."

"Ali ne bi hoteli vsaj za trenutek sneti pajčolana," sem rekel, "da bom videl, s kom sem govoril? Samo za trenutek. Videti moram, s kom sem govoril."

Pavza.

"V terek večer me lahko počakate tukaj," je rekla. "Ali hočete?"

"Da, najdražja, če smem!"

"Ob osmih."

"Dobro."

Z roko sem jo pobožal po njenem plašču in in jo otkal anega, samo da sem imel povoda, da se je lahko dotaknem; bilo mi je v nasludo, da ji smem biti tako blizu.

"A preveč slabo ne smete misliti o meni," je rekla in se zopet nasmehnila.

"Ne..."

Zdajci je napravila resolutno kretnjo in potisnila pajčolan gori na čelo; za sekundo sva gledala drug v drugega. Ylajali! sem rekel.

Vzravnila se je, mi ovila roke krog vratu in me poljubila na usta. Samo enkrat, naglo, omotično naglo, na usta. Cutil sem, kako so ji valovale prsi, s silo je dihala.

Nato se je v trenutku odtrgala, mi zaklicala lahko noč, brez sapa, šepetaje, se okrenila in zbežala brez vsake besede po stopnicah navzgor...

Hišna vrata so se zaprla.

Naslednji dan je še bolj snežilo, težak, z dežjem pomešan sneg, velike mokre cunjice, ki so padale doli in se izpreminjale v blato. Ledenostro je bilo vreme.

Glavo prečudno zbegano zaradi sinočnjega razburjenja, srce od sladkega srečanja v blaženi opojnosti, sem se zbudil pozno v jutro. V svojem zamaknjenju sem nekaj trenutkov potezal bode in si predstavljaj Ylajali ob svoji strani; razprostri sem roke, objel samega sebe in poljubljaj v zrak. Nato sem navsezadnje vstal, izpil zopet čašo mleka in tik nato zavžil beefsteak in nisem več čutil gladi; le živel so mi bili spet močno razburjeni.

Izgubljeni spomin

Teden dni po pustu je prišel k meni prijatelj Oskar, in ko je zagledal moj kisl obraz, je dejal: "Prosim te, ne delaj si kaj, nisem prišel, da te naprosim denarja, ker vem, da sam nimam nič. Samo o svojem sklepu ti moram poročati. Kakor veš, ima februar nekaj dni manj kakor drugi meseci, a do zadnjega, ko pride denar od mojega starega, ne morem pa ne morem več čakati. Kredita nimam nikjer več, izčrpal ga je predpust. Potrebna sta mi mir in dobra oskrba do konca tega brezupnega meseca. In to si bom priskrbel, ni vrag."

"Kaj se boš dal zapreti?"

"Ne, moj dragi. Izmisli sem si nekaj, kjer ne bom potreboval nikakršne podpore. Prosim te le ene usluge: Prihrani si majhno vsotico in napravi konec meseca kratek izlet na Studenc. Pojdi tam v umobolnico in povprašaj, ali niso pred kratkim pripeljali tja mladega gospoda. Potem me točno opiši. Odvedli te bodo k nekemu bolniku in ta bolnik bom jaz. Kakor hitro me zagledaš, zakliči z vsemi znaki največjega veselja